

Pa ne samo v mestih, tudi v okolici mest, zlasti še v okolici glavnega mesta, Celovca, slovenstvo propada, hira in umira.

In vendar... Sami smo krivi, ker nismo Koroške po razpadu stare Avstrije pravi čas osvobodili in rešili... Prepozno kesanje...

Dve uri severno od Celovca je Gosposveta. Tu na Gosposvetem polju so Slovenci pred davnimi stoletji v slovenskem jeziku ustoličevali koroške vojvode. Pri Krnskem gradu je bil vojvoda na knežjem kamenu slovesno ustoličen in z vojvodskega prestola na Gosposvetem polju je prvič vršil svojo vladarsko oblast. Zadnje ustoličenje na knežjem kamenu je bilo leta 1414., zadnja poklonitev pred vojvodskim prestolom na Gosposvetem polju leta 1597. Še stoji ta prestol sredi Gosposvetkega polja, a nanj ne seda noben knez ali vojvoda več — prestol je samo nema priča minule slovenske slave. Kralj Matjaž spi v Peci in skoraj bodo izumrli Slovenci na Gosposvetem polju. Bodo izumrli? Dà, če ne pošlje Bog rešitve.

Lea Fatur:

Dogovor je dogovor.

(Turška pravljica.)

V mestu Carigradu je živel za časa pravičnega sultana Murata brivec Ali Sok. Ta je znal obriti glavo gladko tudi, če si mu zavezal oči. In ni polil obleke z milnico, niti s kapljo ne. Znal je tudi veliko pravljič in prišel je tako v glas, da je hodila vsa carigrajska gospoda samo k njemu. Ali je postal silno prevzet in ni maral več briti drugih glav kakor samo one boljših ljudi.

Seveda je porabil slavni brivec tudi dosti drv. Kar naprej so hodili z drvni natovorjeni osli pred Alijevo brivnico.

Tako je prišel nekoč drvar Hamid s svojim oslom in je ponudil Aliju drva. »Imam jih dovolj,« se je otresal Ali; »vzamem jih le, če mi daš za navadno ceno ves les, kar ga je na oslovem hrbtu.«

»Seveda dam rad ves tovor,« se je začudil Hamid in jel raztovorjati osla. Ko je spraznil oslov hrbet, je zahteval denar.

»Rekel sem, da ves les!« se je posmehnil Ali. »Osel ima vendar na hrbtu še leseno sedlo! Daj sedlo ali pa naloži drva nazaj in zgini! Dogovor je bil vendar jasen in priče so tu.«

Oslovo sedlo je bilo pa več vredno ko vsa drva. Hamid se je sicer prepiral in branil, pa vsakdo mu je rekel: »Kaj se boš prepiral, ubogi drvar, z Alijem, ki brije vso mestno gospodo? Pogorel boš!«

Drvar je pa trdil: »Pravica mora biti!«

»Daj sedlo, pa si jo poišči,« so se mu meščani smejali.

Drvar je dal sedlo in je šel iskat pravice. Šel je h kadiju (sodniku) in k muftiju (duhovniku). Prvi je pregledal vse zakone in ni našel besede, ki bi bila drvarju v pomoč. »Dogovor je dogovor in se mora spoštovati, sicer ni pravice v deželi,« je rekel kadi in odslovil drvarja.

Hamid je šel k muftiju. Ta je pregledal ves koran (turško sveto knjigo), pa ni našel v njem besede, da bi pomagala drvarju. »Dogovor je dogovor in se mora spoštovati, sicer ni pravice v deželi,« je rekel.

Drvar je bil trmast in neizobražen in mu ni šlo v glavo, kaj hočejo s tako pravico. Gre in najame pisarja, da mu napiše prošnjo na sultana.

»Z visokega prestola prihaja pravica,« pravi drvar, »biti mora za reveža in za bogatina. Še živi — slava Bogu! — naš pravični sultan, še se vozi po stari navadi vsak petek k molitvi.«

Drvar počaka sijajnega sultanovega prihoda in vrže prošnjo v sultanovo zlato kočijo.

Že drugi dan pokliče sultan drvarja k sebi, ga posluša in razsodi:

»Dogovor je res dogovor, a pravica je stisnjena v besede, ki so lahko dvorezen meč. Brivec Ali je dobil po pravici tvoje sedlo.«

Prepaden stoji drvar pred sultanom. Pa ta se sklone k njemu in mu nekaj zašepeta.

Komaj je bila drugi dan odprta Alijeva brivnica, že je stal pred njo drvar Hamid in njegov osel. Hamid stopi v brivnico in vpraša, za kako ceno bi Ali obril njega in njegovega tovariša. Aliju se je zdelo sicer za malo, da bi bril drvarja, vendar se dogovori za ceno. Obrije Hamida in se norčuje: »Kaj nisi vedel, kdo sem jaz? Zdaj se norčuje ves svet iz tebe.«

Hamid molči in gre, ko je obrit, po osla. »Zdaj pa tovariša!« pravi. Ali poskoči: »Si li znorel? Kaj bom jaz, ki brijem samo gospodo, bril tvojega osla?«

»Dogovor je dogovor!« pravi drvar. »Nočeš? Grem k sultanu!«

Kmalu pride pred brivnico sam sultan z rablji. In pravi Aliju: »Dogovor je dogovor! Trdo se je pa včasih ravnati po njem, toda potrebno, sicer ni v deželi pravice. Tebi je veljal dogovor za sedlo — zdaj pa hitro obrij osla — drugače ti izkaže palica pravico.«

Ni bilo pomoči! Ali je namilil in obril osla. Še tisti dan se je razširila novica o tem po Carigradu. Pozdravljali so Alija: »Čestitamo, da si postal brivec oslov; žal, da moramo zdaj k drugemu brivcu...«

Tako je zgubil prevzetni Ali delo in premoženje. Bežal je iz Carigrada in se nastanil v Mostaru.